

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/17/2016
Identifikačné číslo spisu:	1403896431
Dátum vydania rozhodnutia:	24.04.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1403896431.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu I. V., bývajúceho v O., proti žalovaným 1/ X. J., bývajúcemu v O., 2/ X. Z., bývajúcemu v O., 3/ U. U., bývajúcej v O., 4/ J. Z., bývajúcej v O., 5/ W. Q., bývajúcej v E., o určenie vlastníctva, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 6 C 213/2003, o dovolaní žalovaných 1/ až 5/ zastúpených Mgr. Toni Khirim, advokátom so sídlom v Bratislave, Pribišova č. 31, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 9. júla 2013 sp. zn. 14 Co 420/2010, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 9. júla 2013 sp. zn. 14 Co 420/2010 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Pôvodný žalobca A. V. [ktorý zomrel XX. C.. XXXX (I. V. je jeho právny nástupca)] sa v konaní domáhal určenia, že je výlučný vlastník pozemku v katastrálnom území P., ktorý bol vedený ako parcela č. XXXX/X a v súčasnosti je vedený ako parcela č. XXX - záhrady vo výmere XXX m² (ďalej len „sporný pozemok“). V konaní poukazoval na to, že spoluvlastnícky podiel 1/2 sporného pozemku nadobudol dedením po svojej tete U. Q. a zvyšný spoluvlastnícky podiel nadobudol právnym titulom vydržania. Vo vzťahu k tomuto podielu tvrdil, že už jeho rodičia (U. V. zomrelá v roku XXXX a I. V. zomrelý v roku XXXX) užívali sporný pozemok nerušene a dobromyseľne ako jeho vlastníci.

2. Rozsudkom z 29. júna 2010 č.k. 6 C 213/2003 Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“) zamietol žalobu s odôvodnením, že výsledkami vykonaného dokazovania nebolo preukázané splnenie podmienok pre nadobudnutie sporného pozemku vydržaním v zmysle § 134 Občianskeho zákonníka. I keby jeho právni predchodcovia užívali sporný pozemok počas celej vydržacej doby, samo nerušené užívanie ešte nemalo za následok nadobudnutie vlastníctva. Žalobca v konaní nepreukázal existenciu skutočnosti, od ktorej by mohol vyvodzovať, že podkladom držby jeho právnych predchodcov a tiež jeho držby bol právom uznávaný titul oprávnenej držby (§ 130 Občianskeho zákonníka). Aj so zreteľom na priebeh a výsledky dedičského konania po poručiťke U. Q. musel žalobca vedieť, že predmetom dedenia je len spoluvlastnícky podiel 1/2. Žalobca teda nemohol byť po zákonom stanovenú vydržaciú dobu dobromyseľný v tom, že je výlučným vlastníkom sporného

pozemku.

3. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 9. júla 2013 sp. zn. 14 Co 420/2010 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil určiac, že žalobca je výlučný vlastník sporného pozemku. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že po doplnení dokazovania dospel k záveru, že žalobcom podaná žaloba je opodstatnená. Aj podľa názoru odvolacieho súdu bol sporný pozemok predmetom dlhodobého a nerušeného užívania najskôr právnymi predchodcami žalobcu, potom aj samotným žalobcom. Oprávnenosť užívania pritom nebola nikým spochybňovaná. Odvolací súd vytkol súdu prvej inštancie, že sa pri riešení kľúčovej otázky daného konania - dobromyseľnosti držby ako podmienky vydržania sporného pozemku - nevyrovnal s viacerými dôkazmi založenými do spisu (najmä s výpisom z listu vlastníctva, výpisom z registra C k spornému pozemku, výkazom výmer, znaleckým posudkom a výpoveďou svedka), ktorými žalobca preukazoval oprávnenosť svojej držby. Tieto dôkazy podľa názoru odvolacieho súdu dostatočne osvedčili, že žalobca mohol byť počas dlhoročnej nerušenej držby oprávnené presvedčený, že sporný pozemok patril najskôr jeho rodičom a tete a potom jemu osobne. Z týchto dôvodov napadnutý rozsudok zmenil podľa § 220 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) a určil, že žalobca je vlastníkom sporného pozemku.

4. Proti uvedenému rozsudku podali dovolanie žalovaní 1/ až 5/ s tým, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke dobromyseľnosti žalobcovej držby. Už z formulácie žaloby, v ktorej uviedol, že držbu vyvodzuje „z rôznych písomných a ústnych dohôd“ je zrejmé, že žalobca ani sám nevedel konkretizovať, akým titulom bola založená jeho údajne dobromyseľná držba. Žalobca ničím nepreukázal, že jeho rodičia (čo aj neplatne) prejavili vôľu previesť naň vlastníctvo sporného pozemku. Prechod vlastníctva na žalobcu nevyplýva ani z dedičských rozhodnutí. V konaní o dedičstve žalobca vedel (musel vedieť), že predmetom dedenia nie je spoluvlastnícky podiel sporného pozemku, ale spoluvlastnícky podiel parcely č. XXXX/X v katastrálnom území P. Navyše, parcela č. XXX - záhrada vo výmere XXX m², ktorá bola predmetom dedenia, nie je totožná so sporným pozemkom, čo preukazuje aj poznámka uvedená na príslušnom liste vlastníctva, podľa ktorej ide o majetkovo neusporiadanú nehnuteľnosť. Z ničoho teda nevyplýva, že by žalobca mal relevantný dôvod, ktorý by bol objektívne spôsobilý založiť jeho vnútorné presvedčenie (dobromyseľnosť v tom), že je vlastníkom sporného pozemku. V súlade s judikatúrou súdov totiž sama detencia niektorej nehnuteľnosti nepostačuje k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním. Z týchto dôvodov žalovaní žiadali napadnutý rozsudok zmeniť, žalobu zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

5. I. V. sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Dovolanie bolo podané 28. októbra 2013. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

8. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a v možnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

8.1. Dovolaná podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania ani pre odmietnutie dovolania, vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

8.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy

daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

9. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 8.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

10. Do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon výslovne pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. (resp. § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Žalovaný dovolaním napadli zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, teda rozsudok, proti ktorému bolo dovolanie podľa vtedajšej právnej úpravy procesne prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

11. Právny poriadok platný a účinný v čase podania dovolania ukladal dovolaciemu súdu (viď ustanovenie § 242 ods. 1 O.s.p.), aby aj ex offio posúdil, či v konaní nedošlo k niektorej z najzávažnejších procesných väd (zmätočnosti), ktoré boli taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. (resp. § 237 ods. 1 O.s.p.). Žalovaní procesné vady tejto povahy v dovolaní netvrdili a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo.

12. Obdobne právny poriadok účinný do 30. júna 2016 ukladal dovolaciemu súdu, aby aj ex offio - bez ohľadu na obsah a podstatu argumentácie dovolateľa - prihliadal na existenciu tzv. iných (v § 237 O.s.p., resp. v § 237 ods. 1 O.s.p. neuvedených) procesných väd, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

12.1. Za „inú vadu“ sa do 30. júna 2016 považovalo najmä nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, porušenie ustanovení o dokazovaní napríklad tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy. Vadu tejto povahy zakladalo aj porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov (napríklad osoba, ktorá mala byť vypočutá ako svedok, bola vypočutá ako účastník konania, svedok nebol o svojich povinnostiach riadne poučený, dôkaz listinou bol vykonaný v rozpore s § 129 O.s.p.).

12.2. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) považovala za vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. tiež nepreskúmateľnosť rozhodnutia. Na záse, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá vadu tejto povahy, zotrvalo neskôr tiež zjednocujúce stanovisko R 2/2016.

12.3. Podľa názoru dovolacieho súdu bol napadnutý rozsudok vydaný v konaní, v ktorom došlo k tzv. inej procesnej vade.

13. Odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol, že doplnil dokazovanie výpisom z listu vlastníctva, výpisom z registra C k spornému pozemku, výkazom výmer, znaleckým posudkom a výpoveďou svedka a na tom podklade uzavrel, že „tieto dôkazy dostatočne osvedčili, že žalobca 'mohol mať' počas dlhoročnej nerušenej držby nehnuteľnosti oprávnené presvedčenie, že patrila jeho rodičom a tete, neskôr výlučne jemu“.

13.1. Rozhodnutie súdu, ktoré konštatuje splnenie predpokladov nadobudnutia nehnuteľnosti vydržaním, musí mať základ v dostatočne skutkovo podložených, konkrétnych a vykonaných dokazovaní preukázaných (zistených, potvrdených, nie len možných) skutočnostiach. Predpokladom prijatia záveru súdu o vydržaní musí byť medziiným zistenie, že počas vydržacej doby držiteľ skutočne „bol“ (teda nie

iba „mohol byť“) so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec alebo právo patrí (porovnaj tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 271/2007, 5 Cdo 49/2010 a 3 Cdo 12/2010).

13.2. Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Dobromyseľnosť držiteľa musí byť posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva nehnuteľnosti, ktorých vlastníctvo nenadobudol. Oprávnená držba sa nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod, stačí ak tu bol i domnelý právny dôvod (titulus putativus); ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu taký právny titul nasvedčuje. Pri posudzovaní oprávnenosti držby treba vychádzať zo zásady, že jej predpokladom je presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, ak si určitú vec prisvojuje. Ide o psychický stav, o jeho vnútorné presvedčenie, ktoré sa prejavuje aj navonok a z ktorého možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Medzi základné okolnosti, ktoré nasvedčujú v prospech oprávnenosti držby veci patrí aj okolnosť, ako vec nadobudol - či mu svedčí nejaký oprávnený nadobúdaci titul. Subjektívny pocit držiteľa nemôže byť sám osebe podkladom pre vydržanie, ak nie je tento pocit vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby práva (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 260/2008).

13.3. Dobromyseľnosť, ako kategória patriaca do vnútornej sféry držiteľa, môže byť v praxi subjektívne držiteľom vyvodzovaná z najrozmanitejších skutkových okolností (právne relevantných, ale aj irelevantných). Posúdenie, či držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný v tom, že mu vec patrí, nemôže ale vychádzať iba zo subjektívnych predstáv držiteľa. Z hľadiska dobromyseľnosti držby ako podmienky nadobudnutia vlastníctva veci vydržaním je právne relevantnou len tá skutočnosť, ktorá má objektívne znaky titulu [prípadne aj len domnelého (putatívneho)] nadobudnutia vlastníctva. Vlastníctvo (okrem prípadov nadobudnutia ex lege) sa nadobúda najmä dedením, kúpou, darovaním, výmenou. Domnelým (putatívnym) titulom nadobudnutia vlastníctva je určitá skutočnosť, ktorá má navonok znaky riadneho nadobúdacieho titulu (v súlade so zákonom zakladajúceho vznik vlastníctva), chýba pri nej ale niektorá stránka (vlastnosť, znak), ktorú pre nadobudnutie vlastníctva vyžaduje objektívne právo. Takýmto domnelým titulom môže byť v praxi napríklad (a) dedičské rozhodnutie o nadobudnutí veci, ktorá však v čase smrti poručiteľa objektívne nepatrila do jeho majetku, (b) neprávoplatné rozhodnutie súdu určujúce vlastníctvo veci, (c) kúpna alebo darovacia zmluva, ktorá je z niektorého dôvodu neplatná.

13.4. Odvolací súd v danom prípade poukázal na súbor viacerých dôkazov, na základe vykonania ktorých sa odchýlil od skutkových zistení súdu prvej inštancie, a v nadväznosti na ne „súhrnne“ konštatoval svoje skutkové zistenie o možnosti existencie vnútorného presvedčenia žalobcu o tom, že je vlastníkom sporného pozemku. Potreba dostatočne vysvetliť, konkrétne z ktorého vykonaného dôkazu súd vyvodil odvolací súd ten alebo onen skutkový záver (teda nie iba súhrnne), bola v danom prípade o to naliehavejšia, že odvolacím súdom vykonané dôkazy sa týkali skutkového stavu významného z hľadiska evidencie práva (právneho vzťahu) v pozemkovej knihe, evidencii nehnuteľností alebo katastri nehnuteľností, nie však z hľadiska samotného nadobúdacieho titulu.

13.5. Do spisu založené listiny obsahujúce údaje o právach, ktoré v poznámke špecifikujú titul nadobudnutia práva, nemožno stotožňovať s právnym titulom, ktorým bolo právo nadobudnuté. Podobne nemožno za titul zakladajúci dobromyseľnosť držby považovať znalecký posudok o cene nehnuteľnosti vypracovaný pre účely dedičského konania. Takým titulom nie sú ani listinné dôkazy obsahujúce údaje o výmerách alebo konfigurácii parciel. Pokiaľ odvolací súd dokazovanie takýmito listinami vykonal, v odôvodnení napadnutého rozsudku ale náležite nevysvetlil, prečo napriek uvedenému bolo možné prijať záver o preukázaní dobromyseľnosti žalobcu, nemá jeho rozhodnutie náležitosti v zmysle ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. a je z tohto dôvodu nepreskúmateľné.

13.6. Odvolací súd v závere odôvodnenia napadnutého rozsudku konštatoval jednak svoje stotožnenie sa s názorom, že sporná parcela č. XXX vznikla z parcely č. XXXX/., a nie z parcely č. XXXX/X (dôvody vedúce k tomuto názoru skutkovo bližšie nekonkretizoval), jednak to, že „existoval duálny právny stav, keď žalovaní boli a sú ako vlastníci nehnuteľnosti p.č. XXX zapísaní v katastri nehnuteľností na LV č. XXXX, na základe predložených dedičských rozhodnutí, ktorými v spore osvedčovali právny titul ich vlastníctva. Tento stav bol veľmi pravdepodobne zapríčinený pochybeniami v prechode zápisov k spornej nehnuteľnosti z Pozemkovej knihy do evidencie a neskôr katastra nehnuteľností. Je zjavné, že ani kataster sa s tým nedokázal jasne vypořiadat', keď napriek vykonaným

dôkazom doposiaľ tvrdí, že p.č. XXX vznikla z p. č. XXXX/X. Nie sú najmä jasné zmeny zápisov na LV č. X, z ktorého pôvodne žalobca osvedčoval svoj vlastnícky titul k p. č. XXXX/X“.

13.7. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu formulácie obsiahnuté v odôvodnení napadnutého rozsudku nasvedčujú tomu, že odvolací súd sám si uvedomoval pretrvávajúcu a dokazovaním stále ešte neodstránenú neistotu a rozpornosť skutkových zistení, na podklade ktorých rozhodol. Pokiaľ odvolací súd napriek tomu rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobe vyhovel, rozhodol predčasne, bez obstarania náležitých, jednoznačných a vzájomne si neprotirečiacich skutkových podkladov.

14. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, podľa ktorého v konaní došlo k „inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci“ (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

15. Žalovaní v dovolaní namietli aj to, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

15.1. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15.2. Najvyšší súd v danom prípade nemal možnosť posúdiť správnosť právnych záverov, ku ktorým dospel odvolací súd, lebo vzhľadom na výskyt „inej procesnej vady“ nemal pre to náležitý podklad.

16. Z dôvodov vyššie uvedených dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovaných, ktoré vyvolalo procesný účinok umožňujúci uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu (§ 470 ods. 2 CSP v spojení s § 238 ods. 1 O.s.p.), bolo podané dôvodne.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP).

18. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

19. Najvyšší súd v súlade s uvedenými ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

20. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.